

önkezetébe visszareccsen / az egy
amely megmenekül // hiszen csak
rezgés amit rögtön / elnyom ma
gépzaj vagy ricsaj / de megszólal
majd az anyagtömb / megértőbb
atomjaival”.

STURM LÁSZLÓ

(*Kortárs Kiadó, Bp., 2002. 160 o. 1700 Ft*)

Ingeborg Bachmann:

Malina

Csaknem húsz évvel a *Szimultán* és néhány évvel a *Három út a tóhoz* című elbeszéléskötetet követően jelent meg a neves író, Ingeborg Bachmann harmadik magyar nyelvű könyve. Pete Nóra fordítása hiánypótlónak is mondható, hiszen az 1971-ben közreadott *Malina* a második világháború utáni osztrák irodalom egyik kiemelkedően fontos alkotása. A három nagyobb fejezetre tagolódó, de apróbb töredékekből és belső magánbeszédékből összeálló regény női főszereplője múltjának „sötét történetét” próbálja felidézni és elmondani hol valóságosan jelen levő, hol elképzelt hallgatójának, Malinának. Ezzel párhuzamosan egy másik férfihoz fűződő szerelemének történetét beszéli el.

Legerőteljesebben alighanem a regény első fejezete képes megjelení-

teni a belső egyensúly elvesztésének és az önmagunkon túli támasztékok keresésének tapasztalatát. A regény szövegének szépségét itt elsősorban az elbeszélő jelenhez és múlthoz, a másikhoz és önmagához való viszonyának változatos, a regény egyenmű nyelvi közegéből kiemelkedő, de a keresés reménytelenségét megtestesítő nyelvi formái adják. A főszereplő azokat a mondatokat, „együgyű mondatkezdeteket, félmondatokat, mondatvégeket” keresi, melyek „biztosítanak valakit, aki alól kicsúszott a talaj”. A második fejezet a főszereplő álmait beszéli el, melyek – a múltat felidézve – az elviselhetetlennel szembesítenek, s amelyek hatása alól az olvasó nehezen tudja kivonni magát. E fejezet mégsem tekinthető a regény legsikerültebb részének, mert azzal a veszéllyel fenyeget, hogy a történet túlságosan is könnyen fölfejthetővé válik. Az első fejezet ezzel szemben bizonytalanságban tartja az olvasót, képes-e egyáltalán az emlékezés arra, hogy – meglelve eredetüket – magyarázatot adjon a dolgokra.

A regény harmadik fejezete már a széthullás egyirányú folyamatát mutatja be. A belső magánbeszéd eszközt alkalmazó elbeszélés egyre inkább átadja helyét a párbeszédnek, mely azonban nem a közelség és a kötődés, hanem az eltávolodás és a magány állapotáról ad hírt. A főszereplő egyedül marad szenvedésével, melyet a regény tanúsága szerint

senki nem kerülhet el: „hiszen az igazságosság olyan szorongatóan közel van, [...] csakhogy ebben a közelségben igazságtalanságnak nevezzük”.

KÉKESI ZOLTÁN

(Jelenkor Kiadó, Pécs, 2002. 302 o. 1900 Ft)

Paul Auster: Timbuktu

A *New York trilógiával* világhírűvé lett amerikai szerző immár magyarul is kézbe vehető újabb regényének főhőse Csonti úr, egy kutya. A *Timbuktu* állatregényként nem szorul annak bizonygatására, hogy élvezetes és szórakoztató olvasmányoknak kínálkozik. Ugyanakkor mégsem naivan könnyed hangütés vagy a gyermekregények végső összhangba vetett felhőtlen hite vezérli az elbeszélést. A regény Csonti úr súlyos betegségével, a hazaérkezés egyre fogyó reményével zárul, kezdetét pedig a kutya gazdájának agóniája jelöli ki. Timbuktu egyfajta túlvilágot jelent – a halál utáni élet és a megsemmisülés keleti eszméinek némiképp zavaros keverékét.

A regény cselekménye egyszerűségében is – talán nem kevésbé épp letisztult vonalvezetésének köszönhetően – lebilincselő, magával ragadó, miközben arra is ráirányítja fi-

gyelmünket, hogy az izgalmas és fordulatos történetészövés helyett a mű elmélkedő, a cselekményt jelképpé emelő rétege válik igazán megfontolásra érdemessé. Jóllehet nem esszéregényt olvasunk, s a számos elmélkedéstöredék és gondolatfutam nem áll össze teljes és egész világnézeté, maga a regényben foglalt léthelyzet, kutya és gazdája egybefonódó sorsa adja a bölcséleti értelmezés alapját.

Willy Gurevitch Lengyelországból menekült zsidó szülők gyermeke. Az Egyesült Államokban családja tragikus sorsának terhét viselve nem lel valódi otthonra, családja pedig a számára már természetes, sőt egyedülként ismert amerikai életmód és szokások felől mutatkozik idegennek. Nincs hát okunk sokat csodálkozni azon, hogy Willy hamarosan idegösszeomlást kap, majd látomásaitól vezetettve amolyan prófétának nevezi ki magát – fölvéve a Christmas nevet –, s félőrült csavargóként, fölfedezetlen íróként járja az országot. Kitaszított, nincstelen, a társadalom peremére szorult figura – és ebben hű lenyomata Csonti úr, a vén és csúnya korcs kutya, aki rendíthetetlen társa, egyedüli bizalmasa gazdájának a vándorlásban s nélkülözésben, és aki Willy halálát követően elemi erővel éli át a kiszolgáltatottságban és otthontalanságban gyökeredző kilátástalanságot.

A történeteket – főleg a könyv második felében – a kutya (biológi-